

Л. В. Касперевич,
аспірант, Інститут агроекології і природокоористування, м. Київ

АНАЛІЗ СТАНУ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ ТА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

L. Kasperevych,
postgraduate student, Institute of Agroecology and Environmental Management
of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Kyiv

ANALYSIS OF PROTECTED AREAS UKRAINE AND LVIV REGION

Наведено динаміку стану природно-заповідного фонду України та Львівської обл. зокрема. Встановлено, що до структури природно-заповідного фонду входить 11 категорій, які в своєму складі налічують 8246 об'єктів (площею 4,3 млн га), серед яких 663 об'єкти площею 2,5 млн га (57,3% від загальної площі природно-заповідного фонду). Установлено, що найбільш кількісно представлені такі об'єкти природно-заповідного фонду, як заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва як на державному, так і регіональному рівні. Однак за площею переважають національні природні парки, які є перспективним напрямом для розвитку і розширення природно-заповідного фонду. Доведено, що частка площі природно-заповідного фонду в адміністративних областях суттєво коливається. Найменшою (до 3%) вона є у Миколаївській, Харківській та Дніпропетровській областях, найбільшою (13–20%) – у Херсонській, Чернівецькій, Закарпатській, Хмельницькій та Івано-Франківській областях. Обґрунтовано основні проблеми, які впливають на розвиток природно-заповідного фонду та обґрунтовано необхідність їх вирішення.

This article presents the dynamics of the nature reserve fund of Ukraine and in particular in the region of L'viv. It was established that the structure of the nature reserve fund includes 11 categories that incorporate 8246 objects (an area of 4.3 million. Ha) including 663 objects area of 2.5 million. Ha (57.3% of the total area of the nature reserve fund). Also it was determined that the most quantified objects of nature reserve fund are reserves, natural monuments, protected woodlands and parks, monuments of landscape architecture at the state and regional level. However, national parks dominate others by area, which makes it promising direction in the development and expansion of nature reserve fund. It was proven that the part of the area of the nature reserve fund in the administrative regions fluctuates significantly. The lowest part (up to 3%) is in Mykolaiv, Kharkiv and Dnipropetrovsk regions, most (13–20%) – in Kherson, Chernivtsi, Zakarpattya, Khmelnytsky and Ivano-Frankivsk regions. The basic problems that affect the development of nature reserves and the necessity to solve them were substantiated.

*Ключові слова: природно-заповідний фонд, національний природний парк, проблеми розвитку.
Key words: nature reserve fund, national natural park, the problems of development.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Потужний природно-ресурсний потенціал, сприятливі природні умови та розташування території України неабияк виділяють її з поміж інших країн світу та можуть сприяти екстенсивному сільськогосподарському та промислово-виробничому товарів і послуг у достатній кількості для забезпечення потреб суспільства, при цьому збільшувати площу земель природно-заповідного фонду. Адже науково-технічний прогрес відкриває можливості не лише для задоволення матеріальних чи духовних потреб людини, але є передумовою для створення шляхів збереження біорізноманіття та підтримання екологічної рівноваги. На розвиток

природно-заповідного фонду безпосередньо впливає законодавча база, яка не має механізму виконання, недосконалі системи управління в цій сфері, низький рівень фінансування та матеріально-технічного забезпечення, відсутність механізму оцінки за порушення режиму на території природно-заповідного фонду тощо. Існування великої кількості проблем у галузі природно-заповідного фонду породжує інтерес до дослідження його стану та вдосконаленні організаційно-економічного механізму його використання та відтворення на засадах сталого розвитку обґрунтування підходів щодо розв'язання правових, організаційно-економічних та інших проблем.

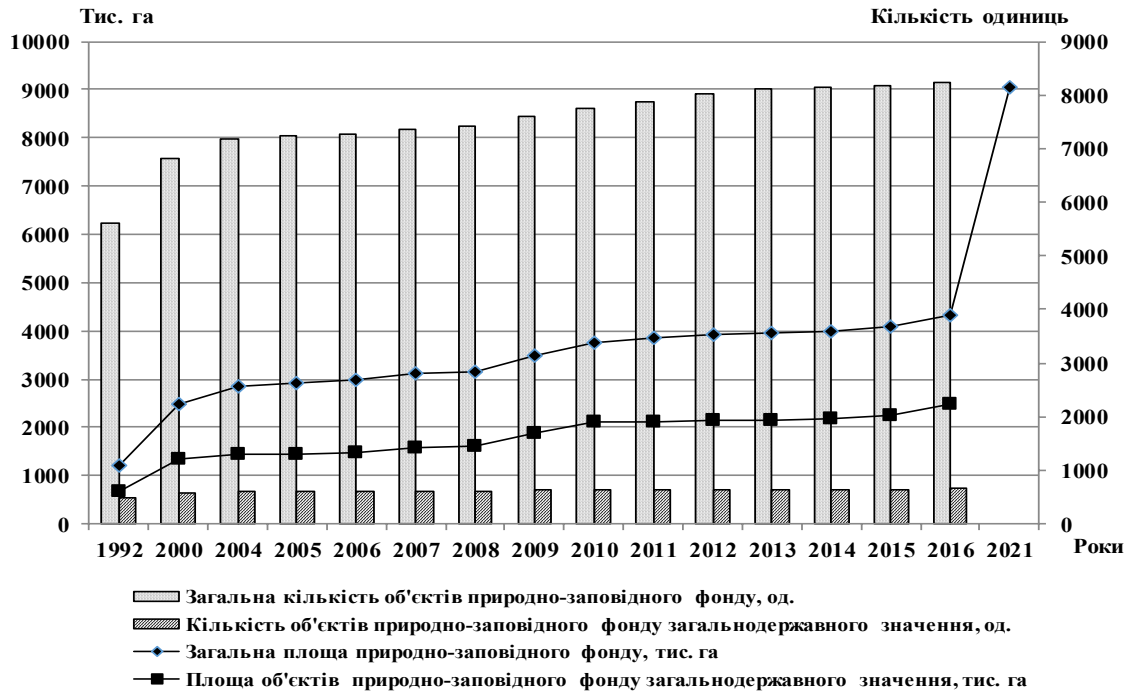

Рис. 1. Динаміка кількості та площі об'єктів природно-заповідного фонду України, 1992—2016 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних [3].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Окремі аспекти розвитку природно-заповідного фонду розглядаються у працях: М.Д. Гродзинського, Б.М. Гірного, О.Ю. Коваленка, Д.В. Крилова, А.В. Шлапак, А.Ю. Якимчук та ін. Натомість проблеми щодо вдосконалення еколого-економічного механізму управління природокористуванням розглядали такі науковці, як: Ю.Ю. Туниця, В.А. Андронович, Є.О. Варивода. Зокрема на території Львівської області приділяли увагу оцінці репрезентативності природно-заповідного фонду С.М. Стойко та Л.М. Петрова. Аналізу функціонування територій та об'єктів природно-заповідного фонду на землях державних лісогосподарських підприємства — А.М. Дейнека, а підвищенню рекреаційної і туристичної привабливості С.Б. Рибак, Н.Б. Баумвальд, Р.М. Писарик. Більшість наукових праць з питань розвитку та використання природно-заповідного фонду орієнтовані на дослідження їх географічного розташування або оцінку окремих об'єктів. Незважаючи на значущість і вагомість уже здійснених досліджень, проблеми створення та розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду вивчена недостатньо.

МЕТА, ОБ'ЄКТ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ми поставили за мету провести аналіз сучасного стану природно-заповідного фонду України та Львівської обл. Зокрема для того, щоб встановити динаміку, тенденції та закономірності його розвитку, виявити проблеми та запропонувати шляхи їх вирішення. Об'єктом дослідження є процес формування системи раціонального використання, охорони та розвитку природно-заповідного фонду України та Львівської області. Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних засад з питань удосконалення процесу розвитку

природно-заповідного фонду України та Львівської області.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Початок ХХІ ст. можна охарактеризувати як період росту просторової структури природно-заповідного фонду. Саме в 2000 р. розпочала діяти загальнодержавна програма формування національної екомережі України на період 2000—2015 рр., яка постановила завдання збільшити відсоток заповідності до 10,4% (на той час частка природно-заповідного фонду становила лише 4%) загальної території країни [1]. Водночас у 2011 р. в ЗУ "Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" відзначено необхідність розширення площі природно-заповідного фонду до 10% у 2015 р. та до 15% загальної території країни у 2020 р [2]. Станом на 1.01.2017 р. природно-заповідний фонд України налічує у своєму складі 8246 об'єктів загальною площею 4,3 млн га (фактична площа 3,9 млн га) в межах території України, що становить 6,6% території України. Зважаючи на те, що 2015 р. був завершальним роком програми формування національної екомережі України, а головним показником є декларований показник заповідності 10,4%, то можна стверджувати, що ця програма не виконана. Із загальної кількості об'єктів природно-заповідного фонду 663 об'єкти загальнодержавного значення. Впродовж 1992—2016 рр. кількість об'єктів природно-заповідного фонду збільшилась на 47%, серед яких 21% починаючи з 2000 р., а площа майже втричі (з 1,2 до 4,3 млн га) (рис. 1). Більшу половину (56%) площі природно-заповідного фонду України займають об'єкти загальнодержавного значення. Серед них 19 природних і 5 біосферних заповідників, 49 національних природних парків, 320 заказників, 136 пам'яток природи, 18 бота-

Таблиця 1. Динаміка площі природно-заповідного фонду в розрізі адміністративно-територіальних одиниць України, 200—2015 рр. (тис. га)

Область	2005 р.	2007 р.	2009 р.	2011 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	% заповідності
Вінницька	24,0	24,0	56,6	59,8	65,7	65,9	65,9	2,5
	100,7	100,7	237,3	250,3	275,4	276,2	276,2	
Волинська	179,5	197,9	203,9	237,5	234,4	234,4	239,5	11,9
	105,6	116,4	120	139,8	137,9	137,9	140,9	
Дніпропетровська	35,2	35,2	50	68,8	89,7	92,2	93,6	2,9
	134,6	134,6	191,3	262,8	342,9	352,4	357,6	
Донецька	84,0	84,4	107,9	108,5	109,7	109,7	109,7	4,1
	101,6	102	130,5	131,1	132,6	132,6	132,6	
Житомирська	79,4	119,5	157,1	135,3	136,6	136,6	136,6	4,6
	100,	150,4	197,8	170,3	171,9	171,9	171,9	
Закарпатська	158,2	157,9	171,8	181,4	182,1	182,4	183,2	14,4
	100,4	100,2	109	115,1	115,6	115,7	116,3	
Запорізька	55,0	70,9	70,8	150,2	151,4	152,6	152,8	5,6
	100	128,9	128,8	273,0	275,3	277,4	277,9	
Івано-Франківська	197,4	197,5	208,6	218,8	221,6	221,6	221,6	15,9
	100	100	105,7	110,8	112,2	112,2	112,2	
Київська	32,2	81,1	100,8	112,5	112,9	112,4	114,4	4,1
	100,1	252	313,4	349,8	351,0	349,5	355,7	
Кіровоградська	28,8	28,8	35,8	98,2	100,3	100,3	100,3	4,1
	265,2	265,2	330	905	924,4	924,4	924,4	
Луганська	67,8	68,3	79,4	85,0	92,4	93,2	93,4	3,5
	100,8	101,5	118,1	126,5	137,4	138,6	139,0	
Львівська	113,4	132,5	132,9	148,6	148,6	157,5	157,5	7,2
	100,1	116,9	117,2	131,1	131,1	139,0	139,0	
Миколаївська	56,4	56,4	91,6	100,8	101,8	101,8	101,7	0,4
	100,3	100,3	162,9	179,2	180,9	180,9	180,9	
Одеська	103,8	103,8	125,3	154,6	160,0	160,0	160,0	4,8
	100	100	120,8	149,0	154,2	154,2	154,2	
Полтавська	121,1	124,1	138,7	164,7	164,9	164,9	164,9	5,7
	101,0	103,5	115,7	137,3	137,4	137,4	137,4	
Рівненська	174,5	174,5	186,1	181,4	181,5	186,3	186,3	9,3
	101,3	101,3	108	105,3	105,4	108,2	108,2	
Сумська	158,1	159,0	185,9	188,7	188,7	188,8	187,9	8,2
	100,9	101,5	118,7	120,5	120,5	120,5	119,9	
Тернопільська	116,9	116,9	122,8	134,9	133,9	134,2	134,2	9,7
	99,9	99,9	105	115,4	114,5	114,7	114,8	
Харківська	65,9	66,9	76,5	83,3	84,7	84,7	84,7	2,7
	104,7	106,3	121,6	132,3	134,6	134,6	134,6	
Херсонська	233,9	234,5	264,7	272,7	272,7	272,7	353,3	12,4
	100	10,3	113,2	116,6	116,6	116,6	151,1	
Хмельницька	318,8	319	319,3	319,7	325,7	328,5	328,5	15,9
	100,1	100,2	100,3	100,4	102,3	103,1	103,1	
Черкаська	39,3	39,7	57,1	72,1	74,3	74,3	74,3	3,6
	100	101,1	145,2	183,4	189	189,0	189,0	
Чернівецька	81,3	85,7	101,1	110,6	110,6	110,6	110,6	13,7
	100,2	105,6	124,6	136,3	136,3	136,3	136,3	
Чернігівська	221,1	252,1	253,2	253,4	253,4	254,5	260,7	8,2
	100,1	114,2	114,7	114,8	114,8	115,3	118,1	
м. Київ	14,7	15,0	15,0	14,8	14,9	21,3	21,3	25,5
	115,5	117,1	117,3	116,1	116,0	166,5	166,5	
м. Севастополь	26,1	26,2	26,2	26,2	26,2	26,2	26,2	30,4
	100,1	100,1	100	100,1	100,4	100,4	100,4	
Автономна Республіка Крим	129,1	140,9	145,4	178,4	220,0	220,0	220,0	10,7
	100,7	109,8	113,3	139,1	171,5	171,5	171,5	

Примітка: у чисельнику абсолютне значення величини, а в знаменнику відносно до 2004 р.
Джерело: розраховано на основі даних [3].

нічних садів, 20 дендрологічних та 7 зоологічних парків, 89 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.

Темпи створення нових об'єктів природно-заповідного фонду призупинились у 2005—2007 рр. як на місцевому рівні, так і загальнодержавного значення (табл. 1). Так, у 2005 р., 2006 р., 2008 рр. та 2012—2015 рр., площа природно-заповідного фонду збільшувалась лише на 0,1% від площі держави, у 2007 р. — 0,2%, у 2009 р. — 0,5, 2010 р. — 0,4 та в 2011 р. — 0,2%. Це пов'язано із тим, що у більшості областей впродовж 2005—2008, не було створено жодного об'єкта природно-заповідного фонду. Серед таких Миколаївська, Івано-Франківська,

Закарпатська, Кіровоградська, Дніпропетровська та ін., а об'єкти, які й створювались в цей період мали площу десятки або сотні га, при потребі створення десятків тисяч га у кожній області.

Частка площі природно-заповідного фонду в адміністративних областях суттєво коливається. Найменшою (до 3%) вона є в Миколаївській, Харківській, Вінницькій та Дніпропетровській областях, найбільшою (13—20%) — у Закарпатській, Івано-Франківській, Херсонській, Хмельницькій та Чернівецькій областях.

Слід зауважити, що здебільшого віддають перевагу створенню об'єктів місцевого значення, ніж загаль-

Таблиця 2. Якісна характеристика об'єктів природно-заповідного фонду України

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	Роки											
	2000	2005	2010	2012	2014	2015	2000	2005	2010	2012	2014	2015
	Кількість, од.						Площа, тис. га					
Природні заповідники	16 0,2	17 0,2	19 0,2	19 0,2	19 0,2	19 0,2	160,7 6,5	164,3 5,6	205,3 5,5	206,30 5,3	205,3 5,1	205,3 5,0
Біосферні заповідники	4 0,1	4 0,1	4 0,1	4 0,0	4 0,0	4 0,0	212,1 8,5	226,3 7,8	250,9 6,7	252,15 6,4	252,1 6,3	252,1 6,2
Національні природні парки	11 0,2	15 0,2	47 0,6	47 0,6	48 0,6	49 0,6	599,8 24,1	670,9 23,0	1215,8 32,5	1215,81 31,0	1231,0 30,8	1311,6 32,1
Регіональні ландшафтні парки	28 0,4	46 0,6	58 0,7	69 0,9	80 1,0	81 1,0	410,3 16,5	627,6 21,5	648,1 17,3	758,55 19,3	779,9 19,25	786,0 19,3
Заказники	2432 35,7	2693 37,2	2922 37,8	3044 38,2	3121 38,3	3131 38,3	987,5 39,7	1089,1 37,3	1282,1 34,2	1352,73 34,4	1379,3 34,5	1383,5 33,9
Пам'ятки природи	2992 43,9	3057 42,2	3245 41,9	3365 42,0	3411 41,8	3422 41,8	22 0,9	25,3 0,9	27,7 0,7	28,65 0,7	28,8 0,7	28,8 0,7
Заповідні урочища	740 10,9	793 10,9	803 10,4	808 10,1	811 9,9	811 9,9	76 3,1	95,4 3,3	97,2 2,6	95,70 2,4	98,7 2,5	97,8 2,4
Ботанічні сади	22 0,3	25 0,3	28 0,4	28 0,3	28 0,3	28 0,3	2 0,1	1,9 0,1	1,9 0,1	1,99 0,1	2,0 0,0	2,0 0,0
Дендрологічні парки	35 0,5	42 0,6	54 0,7	56 0,7	57 0,7	57 0,7	1,4 0,1	1,5 0,1	1,7 0,0	1,78 0,0	1,8 0,0	1,8 0,0
Зоологічні парки	12 0,2	12 0,2	12 0,2	13 0,2	13 0,2	13 0,2	0,4 0,0	0,4 0,0	0,4 0,0	0,45 0,0	0,5 0,0	0,5 0,0
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	516 7,6	539 7,4	547 7,1	556 6,9	562 6,9	569 7,0	13,4 0,5	13,4 0,5	13,4 0,4	13,13 0,3	13,2 0,3	13,3 0,3
Разом	6808 100	7243 100	7739 100	8009 100	8154 100	8184 100	2486 100	2916,2 100	3744,5 100	3927,24 100	3992,5 100	4082,8 100

Примітка: у чисельнику абсолютне значення величини, а в знаменнику відносне.
Джерело: розраховано на основі даних [3].

нодержавного. Наприклад, у 2009 р. із 183 створених об'єктів природно-заповідного фонду держави площею 319,9 тис. га лише 22 (серед яких 18 національних природних парків) загальнодержавного значення площею 267 тис. га, решту (52,9 тис. га) займають 161 об'єкт місцевого значення. Однак починаючи з 2010 р. створення об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення відбувалось значно повільніше лише по 1—2 об'єкти (табл. 2).

Із всіх категорій природно-заповідного фонду у період 2004—2015 рр. найбільше зросла площа національних природних парків — на 640,7 тис. га (34 одиниці), заказників — на 310,3 тис. га (483 одиниці) та регіональних ландшафтних парків — на 180,7 тис. га (37 одиниць).

У результаті дослідження встановлено, що однією з основних причин затримки та перешкод у створенні нових об'єктів природно-заповідного фонду, розвитку природоохоронних територій є протидія місцевих органів влади, яка в більшості випадків пов'язана з нерозумінням економічної, соціальної та екологічної ролі природно-заповідного фонду та його впливу на розвиток регіону. В Україні інституційне середовище створене у такій спосіб, що розв'язання будь-яких проблем місцевого рівня покладено на районні державні адміністрації, адже саме вони мають забезпечувати виконання законів, указів Президента та Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади вищого рівня, державних і регіональних програм з охорони довкілля, зокрема розвиток мережі природно-заповідного фонду, а також забезпечувати взаємодію з органами місцевої влади. Проведені дослідження екологічною групою "Печеніги" продемонстрували, що є такі керівники районних державних адміністрацій, які не лише не знають площі об'єктів природно-заповідного фонду свого ре-

гіону, а й вважають, що вже існуючі об'єкти заважають розвитку економічному розвитку району [4].

Що стосується Львівської області, то для неї характерними є аналогічні тенденції щодо стану та розвитку природно-заповідного фонду та природоохоронних територій. Впродовж 2002—2016 рр. було створено 31 об'єкт природно-заповідного фонду. Їх створення припадало на 2005 р., 2007—2011 та 2014—2015 рр. Найбільшу кількість об'єктів природно-заповідного фонду (18) було створено в 2011 р. З усієї сукупності створених об'єктів за досліджуваних період лише 1 загальнодержавного значення (рис. 2). За рахунок створення нових та розширення існуючих об'єктів природно-заповідного фонду відбулось збільшення площі на 44,2 тис. га загальної площі та на 15,6 тис. га площі загальнодержавного значення.

За досліджуваний період було створено лише один об'єкт природно-заповідного фонду загальнодержавного значення національний природний парк "Північне Поділля", завдяки якому показник заповідності збільшився на 0,8%. За той же період не було створено жодного об'єкта таких категорій, як заповідні урочища, ботанічні сади, дендрологічні та зоологічні парки. Щодо регіональних ландшафтних парків, заказників, пам'яток природи, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, то впродовж 2002—2007 рр. темпи їх зростання були первинними, а в подальші роки — незначними (в сукупності 31 об'єкт).

Здебільшого науковці для опису стану досліджуваного об'єкта надають перевагу кількісним характеристикам і показникам як окремих складових об'єктів і територій, так і утворених ними територіальних систем. У складі природно-заповідного фонду Львівської області 131 об'єкт належать до так званих "точкових" об'єктів (окремі дерева, артефакти неживої природи, деякі ант-

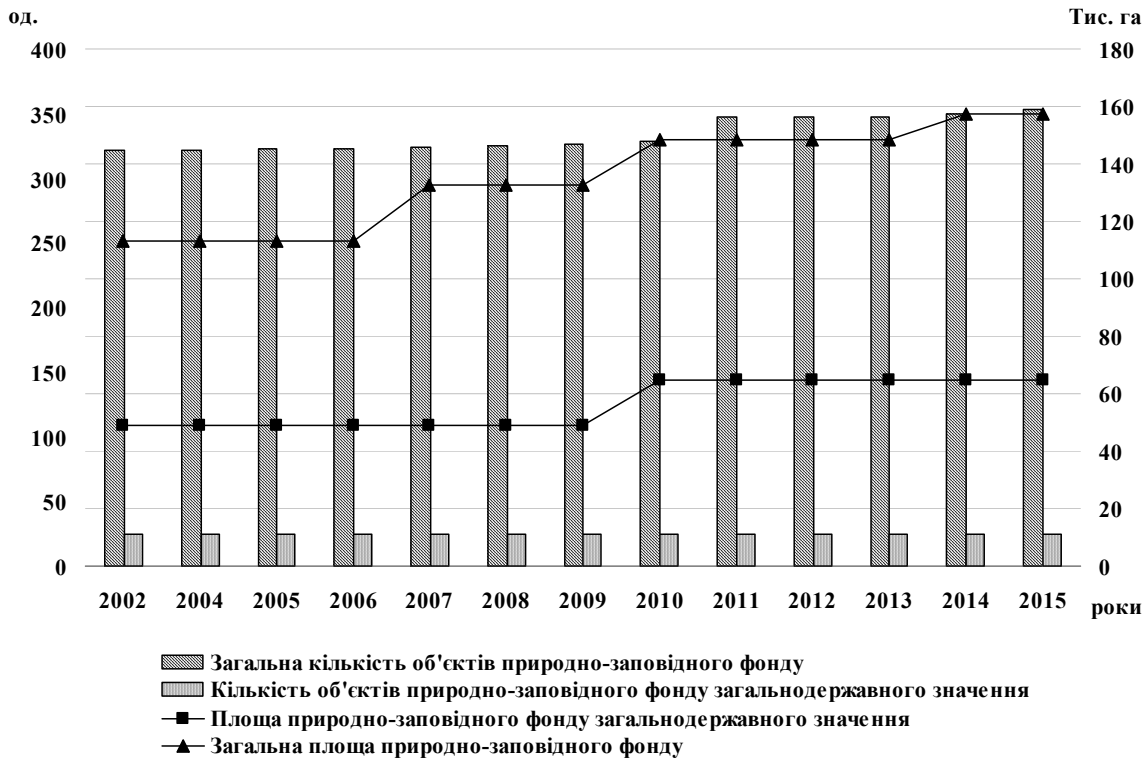

Рис. 2. Динаміка стану природно-заповідного фонду Львівської обл., 2002–2015 рр.

Джерело: побудовано на основі даних [3].

ропогенні об'єкти, наприклад свердловини мінеральних вод, нафти тощо), котрі практично не відіграють істотної ролі щодо збереження природної біотичної та ландшафтної різноманітності регіону [5]. Звичайно, вони не становлять істотного відсотка площі природно-заповідного фонду регіону (38,46 га), хоча створюють певний "кількісний" фон, що не завжди позитивно впливає на оцінку функціональності локальних складових регіонального (обласного) природно-заповідного фонду в розрізі одиниць природничого районування. Решту території займають парки пам'ятки садово-паркового мистецтва, ботанічні сади, дендрарії, зоопарки тобто об'єкти антропогенного походження, значення яких у збереженні природних комплексів регіону є опосередкованим. Таким чином, понад 75% від загальної кількості об'єктів природно-заповідного фонду області становлять лише 0,95% загальної площі природно-заповідного фонду області, є "точковими", або антропогенними об'єктами й мають другорядне значення для збереження природної біорізноманітності регіону. Отже, кількісні показники природно-заповідного фонду області, без урахування площі і розташування об'єктів, жодним чином не можуть відображати функціональне значення складових природно-заповідного фонду регіону [5; 6].

Порядок створення об'єктів природно-заповідного фонду регулюється Законом України "Про природно-заповідний фонд України". За двадцять п'ять років до основного законодавчого акту зміни вносились лише 12 разів. Можна стверджувати, що положення закону не потребували змін. Проте це не зовсім так. Впродовж років незалежності України змінювались суспільні відносини, вносились корективи в адміністративну, економічну та земельну реформу. Починаючи з 2001 р., Земельний кодекс України змінився понад 80 разів, але

доволі гармонійно розвивається із лісовим кодексом, однак вони не зовсім відповідають заповідному. Відповідно до Земельного Кодексу надання у власність, користування або в оренду земельних ділянок вирішується органами місцевого самоврядування Держеземагентства, тобто проста процедура в порівнянні із процесом створення об'єкту природно-заповідного фонду, який за складністю процедур наближається до процедури отримання дозволів на будівництво промислових підприємств. Він може бути заблокований на будь-якій стадії відмовою погодити межі хоча б одного із суб'єктів, які мають брати у ньому участь. Причому навіть при загальновідомій екологічній цінності природних комплексів, які розташовані на конкретній земельній ділянці, та навіть при розпочатому процесі створення об'єкту природно-заповідного фонду цю земельну ділянку швидше можна отримати у власність чи користування ніж добитись прийняття рішення про створення заповідного об'єкту. Хоча за будь-якою логікою надскладним повинен бути зворотний процес, який передбачав би скасування заповідного статусу, чи інші дії направлені на підвищення рівня тиску на довкілля. Таким чином, пріоритетними залишаються земельні ділянки, які можна приватизувати і використовувати з економічною метою, ігноруючи природоохоронну та екологічну ціль екологічної політики [7].

Іншою проблемою є відсутність контролюючого механізму як з боку держави, так і громадськості за дотриманням режиму охорони об'єктів і використання ресурсів природно-заповідного фонду. Це пов'язано із тим, що більшість об'єктів природно-заповідного фонду знаходяться на землях державної власності поза межами населених пунктів, на які не розповсюджується юрисдикція місцевого самоврядування в земельних питаннях.

Рис. 3. Основні проблеми розвитку природно-заповідного фонду та напрями їх вирішення

Джерело: побудовано на основі даних [4; 7—10].

Недостатня чинна законодавча база щодо врегулювання питань охорони і забезпечення невиснажливого використання природних ресурсів у межах природно-заповідного фонду, відсутність правовстановчих документів, зокрема проектів організації територій, актів на землю, винесених в натуру меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду, що призводить до незаконного захоплення земель природно-заповідного фонду чи загрози їх втрати, підпорядкування існуючих об'єктів природно-заповідного фонду різним державним структурам та інші проблеми, які впливають на процес створення та функціону-

вання об'єктів природно-заповідного фонду дозволяють стверджувати про необхідність прийняття рішень щодо їх вирішення. Основні проблеми розвитку системи природно-заповідного фонду наведені на рисунку 3.

Вирішення організаційних, економічних, законодавчих та інших проблем, які впливають на процедуру створення та розширення об'єктів природно-заповідного фонду, значно покращить динаміку їх розвитку. І, в результаті, — призведе як до покращення ситуації із збереженням поки ще існуючих природних об'єктів, так і покращення загальної екологічної ситуації.

ВИСНОВКИ

Дослідженнями встановлено, що темпи розвитку природно-заповідного фонду відстають від задекларованих у програмних документах. Це пов'язано із рядом проблем у законодавчій, економічній, технічній та інших сферах, які взаємодіють між собою. Адже розроблення та прийняття нових законодавчих актів, приведення у відповідність законодавчої та інституційної бази та спрощення процедури створення об'єктів природно-заповідного фонду безумовно буде позитивним зрушенням та сприятиме кількісному розширенню. Однак не врахування економічної, соціальної чи іншої складової призведе до втрати існуючих об'єктів природно-заповідного фонду. Оскільки переслідуючи ціль досягнути 15% заповідності та створюючи об'єкти природно-заповідного фонду, при цьому неналежаю забезпечуючи фінансово, матеріально, неконтролюючи використання елементів природно-заповідного фонду, не інформуючи населення про його цінність функціонування, та не залучаючи кваліфікованих фахівців до заповідної сфери призведе до самовільного захоплення та не цільового використання території природно-заповідного фонду. Тому існуючі проблеми у заповідній справі необхідно вирішувати комплексно.

Література:

1. Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000—2015 роки. — Офіц. веб-портал ВР України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>
2. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року. — Офіц. веб-портал ВР України [Електронний ресурс]: Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>
3. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Робота вищих органів влади у питаннях заповідної справи // Екологія. Право. Людина. — Львів. — 2015. — № 25—26 (65—66). — С. 7—29 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://epl.org.ua/lyudyna/zhurnal-ekologiya-pravo-lyudyna/>
5. Екологічний бюлетень "Екологія Львівщини". — Департамент екології та природних ресурсів Львів. обл. держ. адміністрації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ekologia.lviv.ua>
6. Регіональна цільова програма розвитку заповідної справи у Львівській області на період 2009—2020 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ekologia.lviv.ua/dialnist-departamentu/zberzhennia-bioriznomanittia>
7. Мірошніченко О.В. Інституційні проблеми створення та розвитку об'єктів природно-заповідного фонду України / О.В. Мірошніченко, В.А. Артамонов // Всеукр. екол. ліга. — К.: Аспект-Поліграф. — 2013. — № 6 — С. 5—8. (Серія: Стан навколишнього середовища).
8. Комітетські слухання Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи "Природно-заповідний фонд України: стан та перспективи розвитку" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://komekolog.rada.gov.ua>
9. Черемнова А.І. До питання створення та охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України / А.І. Черемнова // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. — Вип. 25. — Одеса, 2005. — С. 378—382.
10. Гірний Б.М. Сучасний стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду України // Продуктивні сили і регіональна економіка: Зб. наук. пр.: У 2 ч. / РВПС України НАН України. — К.: РВПС України НАН України, 2004. — Ч. 1. — 245 с. — С. 91—98.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine " State program to establish a national ecological network of Ukraine for 2000—2015", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1989-14> (Accessed 20 April 2017).
 2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine " On Basic Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine till 2020", available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2818-17> (Accessed 20 April 2017).
 3. State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>
 4. "The work of the supreme authorities in matters Reserves", *Ekologhija. Pravo. Ljudyna*, No. 25—26 (65—66), pp. 7—29. available at: [http://epl.org.ua/lyudyna/zhurnal-ekologiya-pravo-lyudyna, \(Accessed 20 April 2017\).](http://epl.org.ua/lyudyna/zhurnal-ekologiya-pravo-lyudyna)
 5. Department of Environment and Natural Resources of the Lviv State Administration oblasnaya "Ecology Lviv. Ecological bulletin", available at: <http://www.ekologia.lviv.ua> (Accessed 21 April 2017).
 6. Department of Environment and Natural Resources of the Lviv State Administration oblasnaya (2009), "The regional target program Development Reserves in the Lviv region for the period 2009—2020 pp.", available at: <http://ekologia.lviv.ua/dialnist-departamentu/zberzhennia-bioriznomanittia> (Accessed 22 April 2017).
 7. Miroshnychenko, O.V. and Artamonov, V.A. (2013), "Institutional problems of creation and development of natural reserve fund Ukraine", *Vseukr. ekol. ligha*, Kyjiv: *Aspekt-Polighraf*, No. 6, pp. 5—8.
 8. Committee Hearings Verkhovna Rada of Ukraine on Environmental Policy and the consequences of the Chernobyl disaster "Protected areas of Ukraine: Status and Prospects", available at: <http://komekolog.rada.gov.ua> (Accessed 22 April 2017).
 9. Cheremnova, A.I. (2005), "Prior to the creation and protection of areas and objects of natural reserve fund Ukraine" *Aktualjni problemy derzhavy i prava*, Iss. 25, pp. 378—382.
 10. Ghirnyj, B.M. (2004), "Current status and prospects of the natural reserve fund of Ukraine", *Produktyvni syly i regionaljna ekonomika*, part 1, pp. 97—98.
- Стаття надійшла до редакції 24.04.2017 р.*